

Column Marjoleine de Vos

Zet je radio, je laptop, je televisie niet aan

‘Barmen de krant’, schrijft de dichter Leonard Nolens in zijn nieuwe bundel *Zeg aan de kinderen dat wij niet deugen*. „Dompel je slaapkop niet in die stinkende poel/ Van leedvermaak om de nacht van je hersens te wassen./ Zet je radio, je laptop, je televisie niet aan,/ Maak van je ogen en oren geen ramptoerist.”

Het zijn regels die direct doel treffen als je Nederland bezig ziet via je televisie, je laptop en je krant – een debat tot midden in de nacht over ritueel slachten, waarbij iedereen volmaakt langs elkaar heen praat, of zelfs elkaar gaat voorhouden wat God wil (‘respect voor het dier’ zegt PVV-er Dion Graus, CDA’er Henk Jan Ormel vindt dat voor God de mens juist boven het dier gaat).

De uitslag van de realitysoap die het Wildersproces heette. (‘Wilders heeft weer vertrouwen in de rechters’. Fijn zo.) Gescheld op de Grieken, gekreun over de belastingbetalers die het allemaal moet opbrengen en intussen wist het NOS-journaal ook te melden dat het aantal miljonairs in de wereld flink is toegenomen, ook in Nederland: tien procent erbij. Dat zal de komende jaren nog wel meer worden. Miljonairs hebben de toekomst.

Er zijn zoveel dingen aan de hand dat je de krant soms wel dicht zou willen laten, alsof je Bolleke de Beer was die dacht dat andere dieren hem niet konden zien als hij hen niet zag en dus stevig zijn ogen sloot om zich onzichtbaar te maken. Net zo zou er veel minder aan de hand hoeven zijn als we ons er maar niet van op de hoogte stelden.

De dingen die echt aan de hand zijn, trekken minder aandacht dan dat onzinnige getouwtrek over ritueel slachten. Onzinnig omdat het weinig te maken heeft met een werkelijke inzet tegen dierenleed. Wie dat zou willen, zou niet beginnen met een kleine minderheid te beschuldigen van het veroorzaken van pijn, maar eens werkelijk wat gaan doen aan de wreedheden tijdens transporten en in slachterijen. Die hoefde niet over God te praten, die moest praten over het handhaven van de regels en over een bedrijfsstak die misschien veel groter is geworden dan wenselijk.

De filmpjes die onlangs naar buiten kwamen over de toestanden in varkensstallen zijn afschuwelijk. Varkens die te dicht op elkaar zitten, op vloeren zonder stro, met niets anders te doen dan elkaars staarten eraf bijten, dode biggen, gewonde varkens. Er zullen vast ‘incidenten’ bij zijn, bij boeren die hun dieren over het algemeen wel redelijk goed behandelen. Maar het kan in die sector eigenlijk helemaal niet ‘goed’, omdat varkensvlees niets kost. We moeten ermee concurreren op de wereldmarkt, we moeten het exporteren en dus moeten de prijzen zeer laag zijn.

En ook op de binnenlandse markt zijn we eraan gewend geraakt dat vooral varkens- en kippenvlees niets kost. Gewoon stuitend weinig als je denkt dat er een heel dier voor geslacht is. En dan eten we ook nog eens de helft van

Maar daar wil je liever niet iemand van het CDA bij horen neuzelen

zo’n dier niet op, want dat vlees lusten we niet, we lusten alleen karbonades en filets, zodat de niet door mensen gegeten delen voor nog minder geld naar de diervoederindustrie gaan – wat als je niet uitkiijkt, betekent dat ze gemalen worden voorgezet aan vegetarische dieren of aan soortgenoten, die daar weer akelige ziektes door ontwikkelen.

De boeren valt het nog niet eens heel kwalijk te nemen: als je bijna niets aan een varken verdient, moet je er heel veel hebben en daar niet te veel tijd en geld aan kwijt zijn, anders kan het niet uit. Bij vierduizend varkens maakt een paar centen meer of minder voor stro of voedsel veel verschil. Zo eenvoudig is het.

Maar daar wil je dan liever niet iemand van het CDA bij horen staan neuzelen over dat God de mens boven het dier gesteld heeft.

Voor varkens zou je iets kunnen doen zonder religieuze gevoelens te bruuskieren, want ze worden helemaal niet ritueel geslacht. Je zou het toezicht kunnen verbeteren, maar dat kost geld. Je zou de minimum welzijnseisen kunnen opschroeven, dan wordt het vlees vermoedelijk wat duurder. Je zou vervolgens importvlees dat niet van vertoefde varkens komt, kunnen verbieden of tenminste afraden met een duidelijk sticker in de trant van: ‘dit vlees is op niet-dierriendelijke wijze geproduceerd’. Dan kon het vlees nog wat duurder worden. Er zijn heus wel mogelijkheden als je zo dolgraag iets aan dierenleed wilt doen.

Maar nee. Met z’n allen wekelang gaan zitten emmeren over die paar ritueel geslachte schapen. Niet dat daár geen toezicht of zorg op zijn plaats is, het is alleen zo overduidelijk dat dat onderwerp nu juist niet de hoogste prioriteit heeft. Maar het discussieert lekker weg.

En dan hebben we het nog niet eens over de angstaanjagende ziektes die in de intensieve veehouderij ontstaan. Over gebrek aan geld voor onderzoek naar antibiotica. Grensoverschrijdende problemen en dus moeilijker aan te pakken, maar dat wil niet zeggen dat er niets te doen is.

Ach bah. Wat zit ik te preken en te hieren. „Ben jij dat die zichzelf zo plechtig toesprak?/ O dat solipsisme van een lyricus in proza.”

Correcties en aanvullingen

Gerben Ringnalda

Niet de latere secretaris-generaal van het ministerie van Algemene Zaken Derk Ringnalda was in 1966 medeoprichter van D66 (*Financiën is nu weer op volle sterkte*, 3 juni, pagina 25), maar zijn broer Gerben Ringnalda, ambtenaar bij het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Opinieartikelen zijn welkom, liefst aanknopend bij actuele gebeurtenissen. Lengte maximaal 800 woorden. Reacties ontvangen wij liever als ingezonden brief (van maximaal 250 woorden). Vermeld naam, adres en, indien van toepassing, titels en functies. Beide naar opinie@nrc.nl

Liever Frans dan Duits bij financiële zaken

En van de meest gedenkwaardige uitspraken uit de financiële crisis is afkomstig van de Duitse bondskanselier Merkel. Zij verklaarde in mei 2010 dat „het in zekere zin een strijd is tussen politiek en markt. We moeten het primaat van de politiek over de markt herstellen”. Dit was misschien een ongewoon grimmige formulering, maar wel een weergave van een wereldwijde Griekse schulden worden door politieke leiders overwegend toegeschreven aan speculanten, bijgestaan door hun dubieuze handlangers, de kredietbeoordelaars.

Deze voorstelling van zaken ligt voor de hand, maar is ook misleidend. Ze weerspiegelt de eeuwenlange, ongemakkelijke verhouding in Europa en de VS tussen politieke leiders en financiers, die wisselt van overmatige innigheid tot overmatige vijandschap – en soms beide tegelijk.

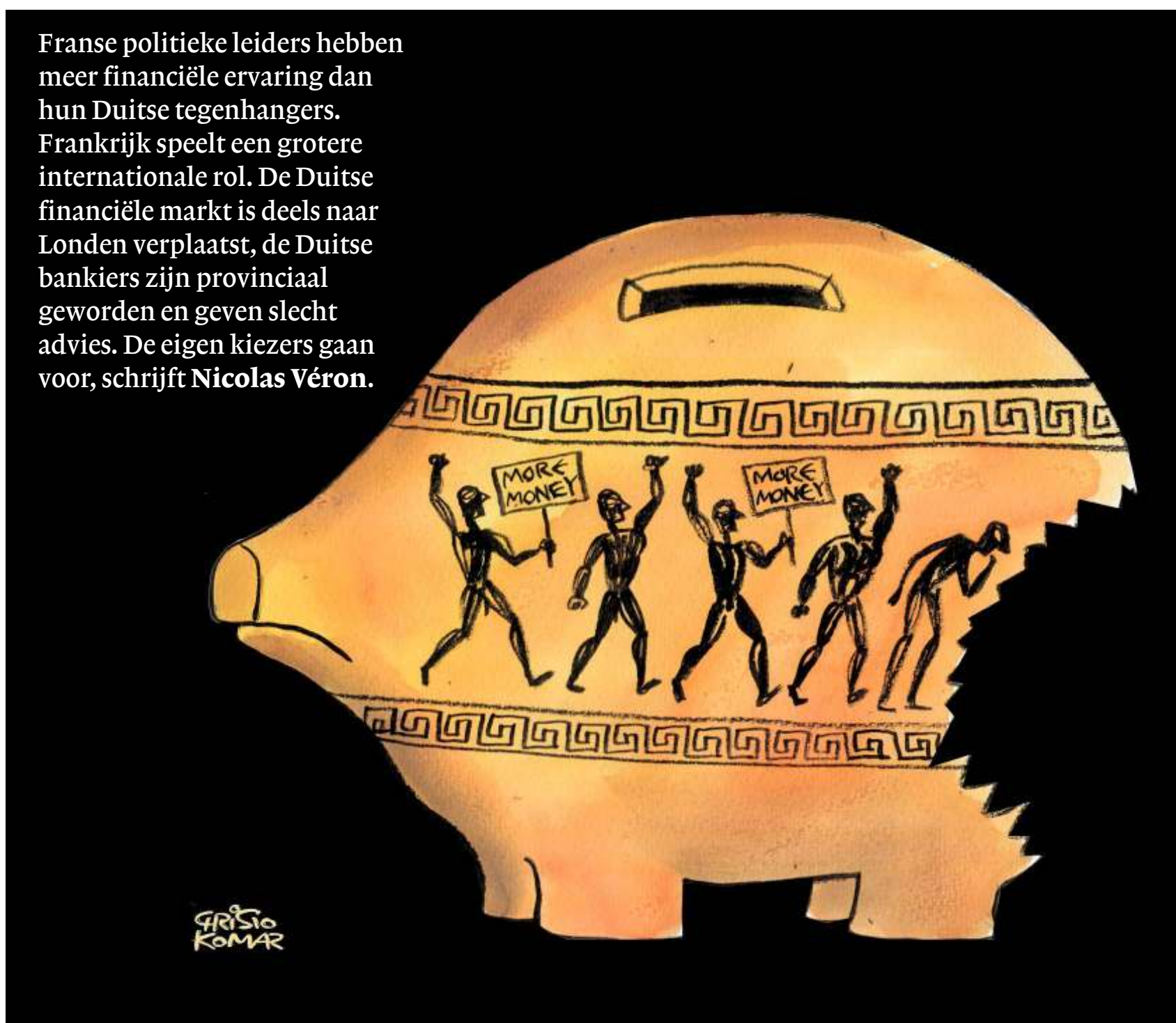
Van de antibankiersrevolutie van Savonarola in Florence in 1494 en de afzetting door Lodewijk XIV in 1661 van de Franse *surintendant* van Financien Nicolas Fouquet, tot de ondermijning door president Andrew Jackson van de Tweede Bank van de Verenigde Staten in 1833 is dit een rode draad in de westerse geschiedenis. Tegelijkertijd strookt de antispeculantenretoriek niet helemaal met de feiten van de eurocrisis.

De eurocrisis is niet minder institutioneel dan financieel

De beleggers op de obligatiemarkt worden meer gedreven door angst dan door hebzucht. Het probleem is inmiddels dat te weinig beleggers staatsobligaties uit de perifere eurolanden willen kopen en dat deze ‘kopersstaking’ eerder voortkomt uit politiek-economische onzekerheid dan uit marktmanipulatie door onethische deelnemers in de particuliere sector. Dat wil niet zeggen dat de financiële wereld is gevrijwaard van belangenconflicten of roekeloze gokkerij, alleen vormen deze niet de kern van de huidige crisis.

Merkels schampere opmerking tekende ook de spanningen die de instellingen van de Europese Unie kenmerken. De EU-integratie leidt niet alleen tot een supranationaal besluitvormingsapparaat dat structureel last heeft van zijn democratisch tekort.

Fransen politieke leiders hebben meer financiële ervaring dan hun Duitse tegenhangers. Frankrijk speelt een grotere internationale rol. De Duitse financiële markt is deels naar Londen verplaatst, de Duitse bankiers zijn provinciaal geworden en geven slecht advies. De eigen kiezers gaan voor, schrijft Nicolas Véron.

Illustratie Christo Komarnitski

Ze ontleent de nationale leiders ook op steeds meer terreinen de instrumenten om in te grijpen, bijvoorbeeld in de financiële markten, die nu hoofdzakelijk door EU-wetgeving worden beheerst en waarop het toezicht steeds meer zal verschuiven naar de Europese toezichthoudende

autoriteiten. Om met de politicoloog Ivan Krastev te spreken: op EU-niveau heeft Europa steeds meer beleid zonder politiek en op nationaal niveau politiek zonder beleid. Deze scheve verhouding leidt tot een instabiel klimaat, waarin gemakkelijk ongelukken gebeuren.

De gevolgen zijn zichtbaar in de eurocrisis. Binnen de bestaande context ligt het middelpunt van de EU-besluitvorming bij één land, Duitsland, waarvan de financiële gezondheid sinds mensenheugenis nooit serieus door obligatiebeleggers in twi- fel is getrokken. Maar Duitsland

heeft geen toonaangevend internationaal financieel centrum meer; het merendeel is naar Londen verplaatst. En het Duitse bankstelsel wemelt van de marktverstoringen, eigenaardigheden en verworpenheden met politieke structuren op lokaal niveau. Daardoor ontbreekt het de meeste

De Kamer weet nog altijd

Nog steeds zijn Kamerleden aangewezen op de informatie die

‘Parlementaire zelfreflectie’ heeft meer opgeleverd dan gedacht. Hoog tijd voor een sterkere informatiepositie van de Kamer, behoort Jan Schinkel, toehoort.

Het parlement kan alles, behalve van een man een vrouw te maken.’ Dat kon zelfs het Britse Lagerhuis, de ‘moeder aller parlementen’ niet, zo moest Lord Palmerston tot zijn verdriet constateren. Dat kan de Tweede Kamer ook nog niet. Zelfs niet na de ‘parlementaire zelfreflectie’. Bijna vier jaar geleden begon de Tweede Kamer met ‘parlementaire zelfreflectie’, een proces waarbij het parlement in de spiegel kijkt en zich afvraagt of het anders, beter kan. Het is een welbewuste poging om weg te breken uit incidentpolitiek. Tot vervelens toe had met name de Tweede Kamer te horen gekregen dat ze te veel bezig was met de waan van

de dag. Meedeinend met de actualiteit, stortte de Kamer zich in lange reeksen spoeddebatten, Kamervragen en lange slinteren moties, niet allemaal tot de point.

Dat zou wellicht nog tot daaraan toe zijn geweest, als het niet ten koste ging van het taai, misschien wel saai klassieke parlementaire werk: wetgeving en controle, met name op de uitvoering van alles waartoe besloten was.

Onlangs alle sepsis en cynisme, heeft die ‘parlementaire zelfreflectie’ meer opgeleverd dan menig kamerlid verwachtte. Misschien wel dankzij de zelfgekozen bescheidenheid – de aanbepelingen zijn allesbehalve revolutionair – lijkt zich iets van een trendbreuk af te tekenen. Zo blijkt ook uit de ‘Staat van de Tweede Kamer’ die het Presidium vorige maand heeft opgesteld.

Ja, er zijn nog steeds heel veel spoeddebatten, Kamervragen en moties. Maar er wordt weer serieus werk gemaakt van onderzoek: naar de jeugdzorg, naar het spoor, naar voed-

selproductie en naar arbeidsmigratie. De herontdekking van de hoorzitting – beter voorbereid, minder uit de losse pols – blijkt prima te werken. Het mondelinge vragenuurtje, het symbool van parlementaire hyperactivisme, lijkt zelfs een tikkeltje saai te worden.

De informatie komt op steekwagentjes de Kamer binnen

Vergis ik me of maakt de Tweede Kamer van 2010 een wat minder overhaaste indruk dan de Kamer van 2006? Al ‘reflecterend’ is na vier jaar de basis is gedaan om verder te gaan en iets te doen aan de achilleshiel van het parlement: de informatiepositie. Als het gaat om informatie – de vitale grondstof voor beleid, uitvoering en controle – is de Tweede Kamer gebonden aan de regering, pre-

te weinig, te veel of te laat

door de regering wordt prijsgegeven

ciezer: het overheidsapparaat. Ondanks kleine, niet geheel onbeduidende stapjes ten goede, is de Kamer nog steeds praktisch aangewezen op wat van regeringswege wordt prijsgegeven. Waar macht om tegenmacht vraagt, is het parlement tegenover de regering als gevolg van die afhankelijkheid tot veel te weinig in staat.

Je hoeft geen Kamerlid te zijn geweest om te bedenken wat een ongelijke strijd het is iemand te moeten controleren en tegelijkertijd uit zijn hand te moeten eten. Hoe kun je redelijkerwijs beoordelen of het anders er beter had gemoeten?

Al helemaal voor een Nederlands Kamerlid dat zeer spaarzaam wordt ondersteund. De voorziening van stafmedewerkers is al jarenlang trantrekend. Wat kun je met een medewerker voor vier dagen in de week?

Er is zelden sprake van onwil in Vak K. In de regel krijgt de Tweede Kamer wat ze vraagt. Een minister levert maar wat graag. Het grote pro-

bleem is dat de Kamer te veel krijgt. Het komt soms op steekwagentjes het Kamergebouw binnen. Hoe door die bomen het bos te zien? Hoe wordt dan informatie op juiste waarde beoordeeld? Dat vraagt om contra-expertise. Hoe groter de overbelasting, hoe urgenter de behoefte aan weging en duiding.

Het gaat vooral om het onafhankelijke tegengeld. Is het zo vanzelfsprekend of onvermijdelijk als je minister het voorstelt?

Dat die zwakke informatiepositie de kracht van parlementair optreden ondermijnt, blijkt bij elke parlementaire enquête opnieuw: de Kamer waait het niet, kon het niet één, twee, drie weten en had onvoldoende gedaan om het te weten te komen. Voorzichtig is de Kamer er weer over begonnen. Zij probeert tot een samenwerking met wetenschappers te komen, om de feitelijke monopolie van het overheidsapparaat te breken.

Dat is een prima initiatief. Via een goed opgezette, toegespitte samen-

Duitse beleidsvormers aan ervaring met crisismanagement. Voor zover ze in dialoog gaan met de financiële sector, wisselen ze overwegend van gedachten met bankiers en niet met beleggers in obligaties. Deze bankiers hebben eigen belangen, zodat hun advies niet bepaald neutraal is.

Kortom, het binnenlandse beleidskader van de Duitse leiders en het collectieve geheugen van hun medeburgers zijn niet bevorderlijk voor hun vermogen om de beproevingen van de huidige eurocrisis tegemoet te treden. Wie de Europese onderhandelingen volgt, zal misschien betogen dat dit deels wordt goedge gemaakt door de inbreng van Frankrijk, in de zin dat het Franse ministerie van Financiën meer overzicht lijkt te hebben.

De recente herinnering aan de druk van de markt zoals tijdens de Europese muntcrisis van 1992-1993, en aan de ervaring dankzij het voorzitterschap van de Club van Parijs, die de gesprekken van de rijke landen over de staatsschuldproblematiek coördineert. Maar ook een dergelijk compenserend effect lijkt onvoldoende om de kloof te dichten tussen de kwestie die op EU-niveau om een oplossing vragen en de nationale politieke dynamiek waarvan de Europese leiders van afgelopen weken over Griekse schuldsanering, herprofilering, ‘wentelkredieten’ en/of deelname van de particuliere sector hebben een schadelijker marktinstabiliteit veroorzaakt dan een nadelige ratingverlaging ooit tot gevolg had kunnen hebben.

Ter wille van rationele beleidsbeslissingen zou van Europese leiders die op EU-niveau opereren, verwacht mogen worden dat ze rekening houden met alle groepen belanghebbenden die de uitkomsten beïnvloeden. Maar bij de huidige instellingen worden zij aangemoedigd om zich geheel en al op hun eigen kiezers te richten. Zolang dit het geval is, beschouwen de Duitse leiders beleggers in obligaties min of meer vanzelfsprekend als een soort vijandige buitenlandse macht en niet als een groep die op enige manier in de besluitvorming zou moeten worden ingebeld. Uit dit oogpunt is de eurocrisis niet minder institutioneel dan financieel. En daardoor is de oplossing des te moeilijker.

Nicolas Véron is verbonden aan de Brusselse denktank Bruegel en aan het Peterson Institute for International Economics in Washington.

Verplichte master verlaagt niveau

Voorstel Onderwijsraad werkt desastreus

De verplichting voor beginnende leraren met een bachelor binnen vijf jaar hun masterdiploma te halen, zal vooral het niveau verlagen, betoogt Theo Wubbels.

Met de slogan ‘Maak van alle meesters en juffen een master’ probeerde de Algemene Onderwijsbond vijf jaar geleden om het onderwijs al op de basisschool naar een hoger plan te tillen. Dit voorjaar nam de Onderwijsraad – in zijn advies *Naar hogere leerprestaties in het voortgezet onderwijs* – dit idee over voor leraren in het voortgezet onderwijs. De raad wil dat elke beginnende leraar met een masterdiploma binnen vijf jaar een bachelordiploma behaalt of straffe van verlies van registratie in het op te richten lerarenregister. De staatssecretaris volgt deze lijn in het ‘Actieplan leraar 2020’ en wil de ambitie tussen de kwestie die op EU-niveau om een oplossing vragen en de nationale politieke dynamiek waarvan de Europese leiders van afgelopen weken over Griekse schuldsanering, herprofilering, ‘wentelkredieten’ en/of deelname van de particuliere sector hebben een schadelijker marktinstabiliteit veroorzaakt dan een nadelige ratingverlaging ooit tot gevolg had kunnen hebben.

Ter wille van rationele beleidsbeslissingen zou van Europese leiders die op EU-niveau opereren, verwacht mogen worden dat ze rekening houden met alle groepen belanghebbenden die de uitkomsten beïnvloeden. Maar bij de huidige instellingen worden zij aangemoedigd om zich geheel en al op hun eigen kiezers te richten. Zolang dit het geval is, beschouwen de Duitse leiders beleggers in obligaties min of meer vanzelfsprekend als een soort vijandige buitenlandse macht en niet als een groep die op enige manier in de besluitvorming zou moeten worden ingebeld. Uit dit oogpunt is de eurocrisis niet minder institutioneel dan financieel. En daardoor is de oplossing des te moeilijker.

Het effect dat de eis naar verwachting zal hebben op het niveau van de masteropleidingen is het grootste bezwaar. De instellingen komen onder druk te staan om een diploma uit te reiken aan studenten die het niveau niet kunnen halen.

De gedachte dat iedereen die een hbo-bachelordiploma heeft behaald, een master kan halen, is naïef en gewettigd van een ongerechtvaardigd ver-

trouwen in de maakbaarheid van de mens. Leerlingen van het vwo kunnen intellectueel nu eenmaal meer aan dan havo’ers, uitzonderingen daargelaten. Ook masterdiploma’s die eventueel in die hbo gecreëerd worden, zijn niet haalbaar voor elke bachelor. Laat staan wanneer het zou gaan om een universitaire mastergraad. Het gevolg van de masteris zal daarom desastreus zijn: niveauverlaging van masteropleidingen en nieuwe taferelen zoals rond Inholland liggen in het verschiet.

Er is een beter alternatief voor verbetering van de leraar dan de masteris. Veel zou gewonnen zijn als de samenleving het onderwijs zo serieus zou nemen dat de beste leerlingen uit het vwo kiezen voor het leeraarschap – met aanvaarding van de financiële consequenties. Vwo’ers met goede cijfers, geselecteerd op basis van goede sociale en pedagogische vaardigheden kunnen het verschil in de klas maken. Voor hen kan de uni-

Nieuwe taferelen zoals rond Inholland liggen in het verschiet

versitaire bachelor voldoende zijn, zoals de academische lerarenopleiding voor de basisschool laat zien.

Het voorgaande betekent niet dat leraren zich tijdens hun loopbaan niet verder moeten ontwikkelen. Integendeel, met als voor elke andere beroepsbeoefenaar is levenslang leren noodzakelijk.

Leraren kunnen echter heel goed professionaliseren zonder een diploma te behalen. Onderzoek laat zien dat juist informele vormen van leren meest helpen. Zo kan zonder masteropleiding meesterschap in het leeraarsvak door andere professionaliseringsactiviteiten bereikt worden. Dat zijn activiteiten die niet passen in het starre regime van een masteropleiding.

Masteropleidingen voor leraren: prima voor hen die dat niveau kunnen halen, voor anderen liever meesterschap dan een gedevalueerde masteropleiding.

Theo Wubbels is plaatsvervangend decaan van de faculteit sociale wetenschappen van de Universiteit Utrecht.

Advertentie

Zon, zee en zelfinzicht.

HET ZOMERNUMMER LIGT **NU** IN DE WINKEL!

Jan Schinkelshoek (CDA), tot 2010 lid van de Tweede Kamer, was een van de initiatiefnemers voor de ‘parlementaire zelfreflectie’.